СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 136. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 12 червня, 1934. VOL. XLII. No. 136. Jersey City, N. J., Tuesday, June 12, 1934. THREE CENTS.

ВІДДІЛ У. Н. СОЮЗА В САВТПОРТІ, КОНЕТИКОТ, ВІДКРИВАЄ СВІЙ ДІМ

САВТПОРТ (Конетикот). — В суботу, 9 червня, відбулося тут при участі управителя міста Савтпорт, п. Ферґесена, головного рекордового секретаря У. Н. Союза Д. Галичина, урядників і членів місцевого 84 відділу У. Н. Союза та численних представників околичних Союзових відділів, як з Ню Гейвен, Ансонія, Стемфорд, Денбері й інших, врочисте відкриття Українського Народного Дому, збудованого заходом 84 відділу У. Н. Союза.

З того приводу улаштовано свято-концерт, получене зі співами, промовами та забавою. Співав хор з Ню Гейвен під проводом п. Н. Кісіля.

Управитель міста п. Ферґесон у своїй бесіді підкреслив, що хоч українська громада в Савтпорті в порівнанню з іншими національностями є чисельно найменшою, то одначе, побудувавши найкращий дім у тій місцевості, вона доказала, що своєю organізованістю стоїть на першому місці. Отсе маємо найкращий доказ, чого може доконати мала, а добре зорганізована громада.

Головний рекордовий секретар У. Н. Союза, Д. Галичин, у своїй промові підніс вагу такої домівки для організування молоді до У. Н. Союза, зазначуючи зокрема, що невеличка українська громада в Савтпорті, яка начисляє всього 25 родин, котрі є зорганізовані у 84 відділі У. Н. Союза, може послужити прикладом для кожної української громади в Америці. Бо побудувати під теперішню пору, в часах великої кризи, такий величавий дім, який може бути гордощами та прикрасою не лише для маленької громади, але для кожної, навіть найбільшої української громади тут на імiґрації, це неабиякий чин. Зокрема, коли мається на увазі, що ще є такі великі громади, в яких начисляється десятки тисяч української імiґрації, а проте вони досі не спромоглися на будову власного дому.

СТАЛЕВА ЮНІЯ АПЕЛЮЄ ДО РУЗВЕЛТА

ВАШИНҐТОН. — Група провідників сталевих робітників відбула в суботу довшу конференцію з ґенералом Джансоном в справі полагодження сталевого страйку. Конференція не дала ніякого вислідy, бо представники робітників були під враженням радіової промови ґенерала, у котрій він їх сильно атакував.

По конференції провідники робітничих сталевих юній написали президентови Рузвелтови письмо, в котрому виложили йому своє становище до становища ґен. Джансона. Тут вони звертають увагу президентови, що незалежні робітничі юнії не хочуть згодитися на пропозицію Американського Залізного й Сталевого Інституту, бо згода на цю пропозицію може легко довести до того, що компанійні юнії дістануть право представляти робітників.

Написавши це письмо, провідники сталевих юній виїхали до Питсбурґа, де 14 червня починається конвенція сталевих юній, що має приготовити страйк сталевих робітників.

БОРОТЬБА ЗА РОБІТНИЧИЙ ЗАКОН.

ВАШИНҐТОН.—Предсідник палати послів конґресу, „спікер" Рейні, заявив, що конґрес правдоподібно закінчить свою сесію в суботу, 16 червня, але не конечно. Перед конґресом є ще дуже багато важних проектів, які повинні були полагоджені. Між іншими жде конґресової дебати проєкт робітничого закона, внесений сенатором Ваґнером, за котрим побиваються робітничі організації.

Американська Федерація Праці знову видала заклик, у котрім остерігає сенаторів і конґресменів, щоб не важилися виступати проти цього проекту. Федерація Праці каже, що зорганізовані робітники будуть при осінніх виборах поборювати всіх таких конґресменів і сенаторів.

ЗНОВ ПАРОХІД ТОПИТЬ ЛЮДЕЙ НА МОРЮ.

СТ. ДЖАНС (Нова Фунляндія). — Коло Кейп Френсиз, яких 25 миль звідсіля на північ, наїхав пароxід „Силвер Сиді" на рибацьку вітрильну лодку „Ефі Колет" та затопив її з усіми 5 рибаками на покладі.

Подія скоїлася в ночі, серед дощевої бурі. Капітан пароходу казав його задержати й шукати розбитків, але нікого не знайдено, хоч по зударенню моряки виразно чули крики про поміч.

ПРОПАВ ВЕЛИКИЙ ЛІТАК З ЛЕТУНАМИ Й ПАСАЖИРАМИ.

НЮАРК (Ню Джерзі). — Летниче підприємство „Америкен Ервейз" вислало загальний алярм за великим пасажирським літаком, що вилетів з місцевого летничого порту в суботу в 5 годині зполудня в дорогу до Шікаґа та мав приїхати десь коло пів до 8 години вечером до Сиракюз. 36 годин після цього літака ще не знайдено. На ньому були 3 летуни і 4 пасажири.

Підприємство вислало кілька літаків на пошукування пропавшого. Припускають, що він згинув десь у горах Кетскил.

ЗГИНУВ ЛЕТУН З ЛЕҐКОПАДОМ.

Підчас летничих пописів на летничому полі Флойда Бенета в Брукліні, Н. Й., котре відбулося в суботу зполудня, а на котрих було 10,000 видців, летун Джері Веслинґ, зіскочивши на землю при помочі леґкопаду, через наглий подув сильного вітру вдарився головою об землю. Відставлений до шпиталю в непритомнім стані, він помер від розбиття черепа.

СОТКИ ЛЮДЕЙ ЗГИНУЛИ В ГУРАҐАНІ.

До столиці Сальвадору приходять вістки про число жертв гураґану, що навістив цей край останнього тижня. Показується, що перші донесення про число жертв не давали належного поняття про розміри нещастя. Число жертв виносить уже сотки. Великі зливи обірвали в ріжних околицях великі маси землі. Багато людей згинули під такими обривами, а багато в филях виллятих рік.

ТРАҐІЧНІ САМОХОДОВІ ПЕРЕГОНИ.

В Олесандрії відбулись автомобільні перегони при участи найвизначніших італійських спортовців. Перегонова траса мала 64 км. Під кінець перегонів склалася катастрофа. Автомобіліст Педрацінi не вспів на скруті вдержати свій віз у рівновазі і перевернувся, вбиваючись на місці. За хвилину Мiноці втратив панування над возом і віхав у юрбу, вбиваючи 6 осіб. Дальше впав жертвою нещасливого випадку Ферарі, якого віз згорів до тла, а він сам тяжко потовкся. Серію нещасливих випадків замкнув автомобіліст Нуволярі, який, намагаючися на вузькій дорозі перегнати Варція, зачепив за його віз. Варці, їдучи зі скорістю 140 км. на годину, виратував свою машину, зате Нуволярі втратив панування над возом і перевернувся, причому зломив собі ногу. Тимчасом Варці осягнув знову свою попередню швидкість і їдучи в темпі 160 км. на годину, приїхав перший до мети.

СВЯТО ГУЦУЛЬЩИНИ.

В салі залізничої дирекції в Станиславові відбулося під проводом віцевоєводи Червінського засідання організаційного комітету для устійнення програми „свята Гуцульщини", що відбудеться в днях 7. і 8. липня ц. р. у Ворохті і Жабю. Свято, яке влаштовують тільки Поляки, буде сполучене з виставою і продажем гуцульських виробів.

І НА СЛОВАЧЧИНІ НЕМА МІСЦЯ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ УЧИТЕЛІВ.

В 1933. році дістали дипльоми в учительській семинарії з українською („руською"). мовою навчання у Пряшеві 39 молодих людей, у більшости сини наших селян. Ті абсольвенти подалися переважно на посади вчителів, повносивши подання до шкільного реферату у Братиславі. Одначе з усіх них дістав посаду тільки один петент, який виявився Словаком. Він дістає місце вчителя в українському селі Габурі, де є школа з укрїнською мовою навчання. А його товариші-Українці ждуть дальше даремно на вчительські посади.

ПОВІСИВСЯ ЗІ СТРАХУ ПЕРЕД ВІЙСЬКОВОЮ СЛУЖБОЮ.

Цікавий випадок самогубства трапився в Людвиківці коло Долини, де 23-літній І. Вендельберґер повісився на дереві в лісі, недалеко дому. Як виявилося у слідстві, Вендельберґер заподіяв собі смерть зі страху перед військовою службою, яку мав розпочати з початком травня ц. р. Самовбивник розказував своїм знайомим, що дуже боїться війська та що готовий скорше відобрати собі життя, як служити при війську.

ДЕФРАВДАЦІЯ ПРИ БУДОВІ ПОЛЬСЬКИХ ПІДВОДНИХ СУДЕН.

Військовий прокуратор покінчив слідство в справі командора польської маринарки, М. Могучого, обвинуваченого в дефравдації 50,000 франків. Могучи взяв ці гроші з польської амбасади у Франції, в часі, коли доглядав будови польських підводних суден у французьких доках. У слідстві Могучи оправдувався, що гроші передав урядникови амбасади, Горковському. Одначе урядник зізнав, що ніяких грошей від Могучого не одержав і він таким чином відповідатиме перед судом також за фальшиве обвинувачення урядника амбасади.

ЗАГАДОЧНИЙ ДОБРОДІЙ РОЗДАВАВ ГРОШІ.

Від деякого часу багато бідних людей на Мадярщині одержували почтові перекази, навіть на більші грошеві суми, від якогось таємничого добродія. Довго думали над цим, хто є властиво той добродій, аж недавно ціла загадка вияснилася. Ото до найбільшого мадярського щоденника „Будапешті Гірляп" прийшов цими днями лист без підпису, у якому невідомий добродій пише, що перед 50 роками добув у неправний спосіб 70,000 пенго. Тепер, коли я вже над гробом — пише цей таємничий тип — хочу звернути цю суму грошей у той спосіб, що розішлю їх бідним. Досі роздав я 12,500 пенго і решту також роздам, щоб мати спокійну совість.

ОПЕРОВАНА МУМІЯ.

В ляборaторії одного музею в Лондоні доконано незвичайної операції. Операцію переведено на одній єгипетській мумії, яку витягнули з тробниці перед 30 літами. Мумія має більше як 5,000 літ і її вважають за найстаршу мумію в світі. Щоб її привести до нормального стану, треба було перевести дуже дрібничкову операцію, а між іншим треба було теж одно ребро замінити штучним. Очевидно, що операція тревала досить довго, але тепер оперована мумія зможе видержати знову кільканацять століть.

САМОГУБСТВО ДІДИЧА З НУЖДИ.

В селі Твардовіцах, пов. Бендзіни, жив дідич Стан. Грабянський, що перед кількома роками мав шість фільварків і вважався багатою людиною. Наслідком довгів і господарської кризи продав майже все, так, що лишилось йому ледви 60 га. Коли вкінці й решту мусів продати, застрілився з револьвера.

СОЛОМОНІВ СУД НА МОДЕРНИЙ СПОСІБ.

Дві Мексиканки, Бріхіда Осорiо й Ангеля Родріґес у місті Мексику, прийшли до суду з домаганнями, щоби суд признав їм як свою ту саму дитину. Суддя Ґарідо хоче вирішити справу науковим способом: лікарі мають ствердити при помочі розсліду крови, котра жінка є матірю дитини.

ПОТРІЙНИЙ ПРИСУД СМЕРТИ.

Перед судом присяжних у Дедгем, Масс., покінчилася розправа проти Абрагама Фабера, молодого скінченого студента колеґії, та братів Мертона й Ервинґа Милена, обвинувачених за напад на банк і вбиство поліцая. Присяжні судді признали підсудних винуватими закиненого їм злочину, за що їм належиться кара смерти. Справа набрала широкого розголосу також через те, що жінка Мертона Милена є дочкою відомого проповідника.

СТРАШИЛА ОДИН РАЗ ЗАБАГАТО.

Кляра Нейлсон у Дітройт, Міш., мала незвичайний спосіб страшення свого чоловіка. Коли лише посварилася з ним, виходила на вулицю і лягала на шини перед стріткарою, ніби на те, щоби стріткара її переїхала, однакож кождого разу, коли стріткара була вже близько, вставала. Таке робила кілька разів і чоловік до того вже призвичаївся. Коли недавно знов посварилась і положилася на шини, чоловік тільки зітхнув та пішов дальше, тим більше, що стріткара не надходила. Та замісць стріткари надігнав автомобіль і переїхав жінку. Покалічив її в середині та зломив їй одну ногу. На другий раз мабуть уже не схоче лягати на шини.

ДІЯЛЬНІСТЬ „МАЦЄРЖИ ШКОЛЬНОЇ".

Польська „Мацерж Школьна", культурно-освітна організація, що ділає головно в середущих і східніх воєвідствах, мала в початком ц. р. 240 кол, які ведуть 439 читалень і світлиць, 51 вселюдних, 13 середніх і 47 фахових шкіл з 8,445 учениками. Крім того товариство удержувало 28 бурс і 41 захоронок з 2,163 дітьми та 797 бібліотек з 434,037 книжками. В дні 3. травня ц. р. збирали Поляки в цілій державі фанти на Шкільну Мацерж. Все те повинно мати на увазі українське громадянство і тим більше піддержувати матеріяльно й активно діяльність „Просвіти" та „Рідної Школи".

СКАЖЕНИЙ ЧОЛОВІК ПОКУСАВ СЕМЕРО ОСІБ.

До шпиталю в Ніредьгаза на Мадярщині відставлено 44-літнього селянина, якого покусав скажений пес. Коли лікарі хотіли його оглянути, він кинувся на них і почав їх кусати. Так покусав 5 лікарів і дві сестри. Незабаром він помер у страшних муках.

„ДОКТОР ЛЕНІНІЗМУ".

Комуністична академія в Москві вирішила надати нові титули, а саме крім звичайних ступнів задумує признавати титул „доктора ленінізму", „доктора історії комінтерну" і т. п. Також чужинці могтимуть старатися добути такі титули.

СОВІТИ ЗАКЛОПОТАНІ ПОСУХОЮ НА УКРАЇНІ

МОСКВА (Росія). — За відомостями, які доходять з України, годі буде Совітам надіятися великої помочі навіть від колхозів. Кліматичні відносини є того роду, що замісць дістати від колхозів збіже, треба буде ще їм збіжем допомагати. Велика посуха, яка на Україні далі треває, заповідає неврожай в найурожайніших околицях.

ВОЄННІ ХМАРИ НАД ЕВРОПОЮ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Американські кореспонденти, що визнаються в европейських відносинах, признають тепер цілком отверто, що в Европі є тепер таке напруження між державами, що його навіть не дасться порівнати щодо небезпеки з напруженням з 1914 року. Тому так бояться всі признатись до того, що міжнародня конференція світового роззброєння скінчилася повною невдачею. Навіть бояться її розвязати, а рішилися продовжувати штучно її існування до осени. Ніхто теж не визнається тепер у дійсних відносинах. Ще найясніша ситуація в тих краях, де є диктатури, себто в Росії, Італії й Німеччині. Совіти принаймні йдуть ясною дорогою: стараються за всяку ціну жити в приязні з усіми державами, щоби тільки вратувати совітську владу в Росії. Італія звернула всю свою увагу на економічні осяги. Німеччини ніхто в світі не розуміє, а всі її лякаються, але в самій Німеччині німецький нарід консолідується і підпорядковується волі наців. А про інші держави не можна сказати, куди вони властиво йдуть і до чого змагають. Тому на всіх міжнародніх сходинах люди тільки дебатують і виголошують довгі промови, а до нічого путнього не доходять. Раз-у-раз заключаються ріжні міжнародні договори, але ніхто не має до них ніякого довіря. І зневірилися теж усі в Ліґу Націй. Ось така є правдива політична ситуація. Тому не диво, що всі занепокоєні, бо така непевність може викликати кождої хвилі нове міжнародне потрясення.

ПОБИЛИ ПОЛІЦІЮ І ВІЙСЬКО.

ПАРИЖ. — По ріжних французьких містах прийшло до бійки між соціялістами й комуністами і поліцією та військом, які охороняли збори організацій „Молодих Патріотів" і „Огненного Хреста". В Ґренобль було підчас такої сутички 50 ранених, головно з боку поліції й війська, яких обкидано камінням.

У ВАРШАВІ ВБИЛИ ДВОХ ЖИДІВ.

ВАРШАВА. — Антисемітський рух набирає в Польщі чимраз більшої сили. Приходить тепер кождого дня до протижидівських виступів з боку польських наців. Та цензура не дозволяє про це польським ґазетам писати. Кажуть, що влада хоче придушити протижидівські виступи, але безсильна. Ось на передмістю Варшави напали 30 польських наців на жидівську бібліотеку і вбили там одного Жида, а 30 ранили. В другій дільниці міста вбили польські антисеміти Хаскеля Дельмана, носильника, організатора Жидівського Оборонного Корпусу. Притім здемольовано пекарню, де служив Дельман, і ще два жидівські склепи. Жиди зорґанізували самооборону і охороняють жидівські склепи та інституції проти „сірих сорочок", себто проти польських наців.

ЗА СЕРЕДЗЕМНЕ МОРЕ.

МАДРИД (Еспанія). — Еспанія відбуває на Середземнім морі маневри маринарки. Хоче тим задокументувати, що не тільки Франція й Італія мають слово на Середземнім морі, бо й вона зголошується по свої права.

КАЙЗЕР ГОТОВИЙ ВЕРТАТИСЬ.

ЛОНДОН. — Оголошують інтервю з німецьким кайзером Вільгельмом у тій ґазеті, яка колись взивала, щоб його повісити. Тепер пише вона про Вільгельма дуже симпатично. Заявляє, що кайзер сказав, що нарід його усунув, а як нарід його покличе, він готов кождої хвилі вернутись до Німеччини. Обороняв свою автократію тим, що казав, що за 50 років цісарської влади не було в Німеччині одного політичного мученика, а за републики є їх повно. Щодо Европи, кайзер заявив, що то біда в тім, що є тепер багато політиканів, а бракує державних мужів. І не говорив уже кайзер нічого про „жовту небезпеку". Навпаки, хвалив Японію, що вона спинила поширення большевизму на сході в подібний спосіб, як Німеччина спинила большевизм на заході.

ЛІКВІДУЮТЬ МАКЕДОНСЬКИХ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ.

СОФІЯ (Болгарія). — Софія, столиця Болгарії, були досі місцем, де були сконцентровані македонські революційні сили. Тут була головна революційна кватира. Звідси йшли найбільші атаки проти Югославії. Одначе тепер зайшла зміна. Македонським революціонерам кажуть забиратися з Болгарії, а навіть їх арештують.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЖЕ Й БЕСАРАБІЮ ВІДДАЛИ

Яка не була царська Росія, а всежтаки хоч дурити вміла принаймні славянські народи, вважаючи себе їх покровителькою. Причіпила до себе „славянську місію" і з нею пішла до гробу. Вважала себе „собирателькою русских земель", чим прикривала свій московський імперіялізм, і держалася того. Та відколи в Кремлі засіли звичайні ґешефтярі, все змінилося по формі й змісті. Для ґешефтярів не існує ніяка традиція, ніяка честь, а тільки інтерес. А тим інтересом є забезпечення комуністичній кліці якнайдовше панування. Все інше в них не має ніякого значіння. За кредити, які випрошують у капіталістів, виреклися світової революції й усякого звязку з комуністичною пропаґандою по світі, За вдержання престола закріпили в Европі всі злочини, яких допустився Версайський договір. З тої самої причини віддали Польщі величезні простори українських земель іще в 1921 році. Через тесаме погодилися тепер з тим, що литовське Вильно має далі остатись при Польщі, хоч довго й урочисто заявляли, що не потвердять ганебної польської окупації прадідної литовської землі. А тепер згодилися навіть віддати на віки вічні румунським циганам українську Бесарабію. А скільки то було шуму через неї! А скільки то заяв, що Совіти ніколи не можуть зрезиґнувати з цеї землі. А тепер тихо й без гомону Літвінов заявив в імені Совітів згоду відступити Румунії ще й ту українську землю.

Оттак господарює та міжнародня зґрая, що сидить у Москві, українськими землями. Помосковщена вона настільки, що боїться втратити на Сибірі навіть клаптик „русскої" землі, але тут на заході щедро роздаровує українські землі. Це діється тепер, коли ще нема війни з Совітами. А щож то буде, як прийде до дійсної війни! А що буде, як Японія поторощить Совіти? Тоді вони готові відступити Польщі й Румунії, чи кому треба буде, й цілу Україну, щоби тільки дістати дальшу поміч. А вже Польщі дадуть певно доступ до Чорного моря, як тільки їх біда притисне. На таке заноситься і це треба мати українському народови на увазі. Тому у відповідному моменті ми самі мусимо заважити на розвалі Совітів і на новій формації сходу Европи. Назрівають події, які можуть знову на сотки літ заважити на нашій долі. І тільки внутрішньо скупчена Україна, свідома своєї цілі і рахуючи на свої власні сили, зможе не повторити тепер тих траґічних моментів з нашої історії, які були витвором ріжних орієнтацій, зокрема орієнтацій на одного чи другого нашого історичного ворога.

ЗДОГАДИ ПРО НІМЕЦЬКО-ПОЛЬСЬКЕ ПОРОЗУМІННЯ.

II.

В попередній статті я писав, що теперішня Польща чигає на відповідну нагоду, щоб виступити з своїми імперіялістичними плянами на Сході, зокрема на Україні, разом і в союзі з Німеччиною, а може і з Японією. Теперішня Наддніпрянщина, це вже не той край зайдиголовних отаманів, які свою буйну силу витратили в боротьбі з усякими наїзниками, а то й між самими собою. Це вже не та Україна, по якій ходили полки Махна, Григорієва, Зеленого, Тютюнника. „Тихо, смутно в буйній Україні"... Виголоджена, знищена людність, обідрана вмирає з голоду Велика Україна.

Польське велике панство з Великої України ще не вимерло, воно жиє у Варшаві, в Кракові, у Львові. Воно в слушний час заявить свої „права" на чорноземлю українську, це панство радіє тим, що ці землі спустіли від людей. Большевицька контрреволюція приготувала для повороту польських панів добрий ґрунт: відбудувала фільварки з великими стайнями, хлівами й машинами, а селян українських обернула в рабів державного капіталізму. Дійсно, „спадщина" для польських дідичів на Великій Україні, після упадку большевизму, може бути дуже багата. Польське панство може з певністю числити на піддержку польської держави, колиб дійшло до зміни режіму в Росії та на Україні.

Польсько-німецький договір невигідний для Франції. Французький міністер Барту їздив при кінці квітня до Варшави. Його наміром було — відірвати Польщу від Німеччини і наблизити Польщу до Малої Антанти (Чехословаччини, Югославії та Румунії). Але французький міністер не мав щастя у Варшаві. Після відїзду французького дипльомата до Парижа почалися нові заяви про мир і згоду між Берліном і Варшавою. Делеґації польських журналістів відвідують Німеччину, німецькі журналісти й промисловці гостюють у Варшаві.

Німеччина хоче відірвати від французького бльоку також Румунію та Югославію і взагалі балканські держави. Німецький міністер Ґерінґ їде до Греції, ідуть тайні переговори з Болгарією та з Югославією. Чи не з тими плянами про „велику спадщину на Сході" їздив польський міністер заграничних справ Бек до Румунії, після відвідин французького міністра у Варшаві?

Німецько-польська згода обертається проти Франції з її союзниками, і також проти Італії. Завдяки впливам німецької дипльоматії мусіла виїхати з Альбанії, цеї кольонії Італії, італійська військова місія на чолі з ґенералом Паріяні, що був фактичним албанським міністром війни.

З другого боку бачимо політичне й господарське зближення між Японією й Туреччиною. Турецький уряд замовив для себе в Японії 10 воєнних кораблів (кружляків) і має на увазі збудувати значне число нових літаків та підводних човнів. Треба мати на увазі, що Туреччина жиє в добросусідських відносинах із Болгарією й Грецією, і підсилення її фльоти на Чорнім морі спрямоване **лише проти СРСР.** Аджеж і Туреччині усміхається „велика спадщина" по большевиках — цілий Кавказ, з його багацтвами! Туреччина була і є тепер у добрих відносинах з Німеччиною та з Польщею.

Російський ґенерал Денікін мав перед кількома місяцями реферат у Парижі, перед російськими еміґрантами. Денікін поставив питання: чи не погодяться врешті колишні союзники царської Росії — Франція та Анґлія — дати Гітлерови й Пілсудському вільну руку на Сході, щоб відвернути увагу Німеччини від спірних проблєм на заході Европи? Провідник російських републиканців у Парижі, Мілюков, відповів, що таке порозуміння держав коштом СРСР є **можливе.**

Дехто з романтично настроєних Українців міркує собі так: якщо Польща й Німеччина йдуть проти совітської Росії, то це значить, що вони збудують самостійну Україну. Цей погляд дуже наівний, простодушний. Не все те, що йде проти большевицької Росії, буде обовязково корисне для України. Зокрема не можемо мати ніяких ілюзій щодо „українофільства" пана Пілсудського. Не маємо підстав також покладатися на Німеччину, що йде в союзі з Польщею. Ці держави шукають для себе тільки **вигоди** на Сході. Німеччина навіть року 1918-го, коли вона ще не скінчила війни на західнім фронті, не сприяла утворенню незалежної України. Німці передали владу на Україні Скоропадському та російсько-польським дідичам, які хотіли прилучити Україну до „білої Росії" ґенерала Денікіна. І тепер, якщо Українці будуть розбиті на „орієнтації", незорґанізовані й розпорошені та неевідомі, то можуть повторитися події з 1918—20-го року, коли одні тягли до Москви, а другі до Варшави. Сила народу в його орґанізації, в його політичній свідомости. Без того найліпша міжнародня ситуація обернеться проти нас, проти нашої свободи й незалежности.

ЖІНКА НА СОЛОВКАХ

У виленському „Слові" Ф. Олехнович подав свої поміченя про жінок на соловецьких островах. Страшні картини. Він пише: Серед соловецьких вязнів 17—18 проц. жінок. Таксамо, як мужчини, рекрутуються вони з найріжнородніших національностей і суспільних верств. Українки, Білорусинки, Польки, Грузинки і т. д.

Від злодійки до дами двору, від проститутки до монахині — всі щаблі суспільної драбини мають тут своїх представниць. Ця маса обдертих, виголоджених і таксамо, як мужчини, завошивлених жінок міститься в окремому бараці, який називається „женрота". Тут таксамо обовязує військовий і тюремний риґор, таксамо жінка-командант (вязень) має свій уніформ з відповідними бляшаними нашивками. І хоч жінки стрічалися з мужчинами підчас праці в канцелярії, на торфовищах і т. д. — всякі товариські взаємини мужчин з жінками суворо заборонені. Карають не тільки за любовні взаємини, а й за невинну розмову підчас стрічі, за кілька слів по дорозі, за звичайне поздоровлення підчас стрічі. Карано головно 14-дневним арештом.

Та проте розвивалася тут проституція. Надто малий був відсоток жінок у таборі і надто великий був попит на них, отже годі було опертися спокусі. Злодії крали, вязні, що займали відповідальні становища в таборі, крали — і всі несли свою данину на жертвенник любови. Жінки, що не віддавалися проституції на ширшу скалю, мали по кілька любовників. Кожний з них ніс своїй любовниці, що міг. Пекар крав хліб з пекарні; хто не курив, ніс свою тютюневу пайку; управитель крамниці виносив нишком кольонську воду чи пару панчіх; інший заощаджену жменю цукру; ще інший ділився одержаними від жінки з дому харчами.

Дуже часто привожено на Соловки молоді подружа. Їх, очевидно, сепаровано: її замикано в „женроті", а його в одній з мужеских сотень, чи просто висилано на інший острів. Якщо чоловік і жінка опинилися на тому самому острові, то заборонено їм стрічатись, і їхні стрічі трактовано як „нелеґальния свиданія". Якщо жінка була молода і гарна, негайно попадавсь адоратор зпоміж вязнів, що мали владу, і часом бували настоятелями саме її чоловіка. Від них залежала висилка нещасного чоловіка на такі роботи, де легко можна віддати духа, а жінка була залишена на ласку і неласку ріжних „завів", „начів" та інших потентатів, що старалися її здобути. Надто тяжко було противитися...

Місцем стріч були літом чагарники соловецького лісу, в зимі найріжніші льокалі, які віднаймувано від тих, що з уряду мали до них доступ. Отже погоничі з сельхозу приймали „залюблені" пари по стайнях на соломі, нічний сторож відступав за оплатою свою будку, театральний реквізитор давав пристановище в реквізиторні, де були старі канапи. Бувало, що жінка — командантка „женроти" нераз облекшувала повіреним її опіці жінкам стрічі з мужчинами і це було джерелом її наживи. Бували випадки, що відважні мужчини продіставалися крізь вікна „женроти" до середини льокалю, щоби там провести ніч, ризикуючи, що стежа зловить залюблених. Поруч проституції розвивалося теж сутенерство. Це значить, що сутенер був опікуном і оборонцем своєї годувательки, бо перед ким чи перед чим мав би її боронити і в який спосіб? — Було це просто потребою її серця.

Маючи кількох любовників, чи, як їх називано в соловецькому жарґоні, „хахалів", що приносили їй якісь харчеві чи грошеві подарунки, зглядно помагали їй здобути лекшу працю, жінка водночас потребувала мужчини, якому могла би віддатися зовсім безкористовно, з яким могла би поділитися турботами щоденного життя, виплакати траґедію жертви, киненої на поталу шакалів. Такого розважника — при значній чисельній перевазі мужчин — не тяжко було знайти. І з цим вибраним свого серця жінка ділилася тим, що діставала від принагідних „хахалів". Що більше...

Тут моє перо на хвилину здержується. Боюся, що читач не повірить тому, що напишу, таке буде воно жахливе. А всеж воно факт, і то факт не відокремлений.

Жінки, що мали немовлята, діставали додатковий „пайок" на дитину (трохи цукру, трохи молока, трохи чорного хліба). Отже жінки віддавали своїм „хахалам" цей пайок, а немовля жувало цілий день замочену в маминій слині грудку хліба...

Давніше присвячувано дітям більше уваги: сьогодні харч для дітей нічим не ріжниться від харчу старших, якого складовою частиною є солена риба.

Бувало, що жінка обмежувалася до взаємин з одним мужчиною. Такі одиниці переслідувано і розділювано.

„Женрота" займала поверховий будинок на краю цвинтаря. В роках 1927—30 екзекуції відбувалися сумерком на цвинтарі. Тоді льокаторки „женроти" гасили світло в свому бараці і з вікон приглядалися екзекуціям, що відбувалися на цвинтарі при світлі ліхтарень. Одного разу (1930 р.) серед ведених на смерть був бувший чекіст С., хахал пані П., бувший управитель лісних робіт на Соловках, якого засуджено на розстріл за службові надужиття. Пані П. (перед революцією жінка міліонера-фабриканта) придивлялася з вікна цій екзекуції. Очевидно — був плач, спазми, омління... А два тижні опісля новий „зав" заступив розстріляного С.

Автор подає, що 80 процентів жінок на Соловках хорують на венеричні недуги, а з них ледви половина шукає лікарської помочі. Врешті автор ствержує, що злочинний елемент має значно більший вплив на жінок, ніж на мужчин. Жінка на Соловках деправується куди скорше, ніж мужчина.

СПРОСТУВАННЯ.

В оголошенню Зборів Українського Народного Дому в Рачестер, Н. Й., в ч. 133 „Свободи" зайшла помилка. Ці Збори скликував Комітет Українського Народного Дому при парохії, а не як було подано.

Адміністрація „Свободи".

FAMINE IN UKRAINE

MEMORANDUM
OF THE UNITED UKRAINIAN ORGANIZATIONS
OF THE UNITED STATES.

(3)

II

In August, 1933, the Vienna Cardinal, Dr. Theodore Innitzer, moved by various news reports, letters received from the famine stricken areas, and other news reaching Vienna, issued an appeal to the whole civilized world on behalf of the starving Ukraine and other parts of Soviet Russia, and also called an International Conference for the Relief of the Starving Population of Russia, which conference was held in Vienna in December 16 and 17th, 1933.

III

The General Secretary of the Congress of European Minorities, Dr. Ewald Amende, made a through investigation of the reports emanating from Soviet Ukraine and published his findings in moving words in the Vienna press, in August 1933. And when the Minorities Congress convened on September 16—19, 1933, in Bern, Switzerland, the question of saving Ukraine under the Soviets from starvation was the principal issue at its sessions. The Congress, after declaring that "it is the policy of red Russian imperialism to destroy the physical existence of the Ukrainian nation according to some pre-conceived plan," passed a resolution supporting the action of Cardinal Innitzer as well as other similar relief international movements on behalf of the starving population in Soviet Russia.

IV

At the meeting of the Council of the League of Nations in Geneva, September 29, 1933, its president, the premier of Norway, Mr. Movinkel raised the question of aiding the starving Ukrainian population of Ukraine, and the Council decided to refer the matter to the attention of the International Red Cross in Geneva.

V

It would be a sheer physical impossibility to enumerate even a small part of the European and American newspaper reports describing the horrible conditions in Ukraine.. We will limit ourselves, therefore, to only a few of these reports, as an example of the rest.

The Montreal Daily Herald of April 25, 1933, in an article entitled "Thousands Cry for Bread in One Busy Ukrainian City" says, "In the station waiting room three hundred of the homeless boys were herded to be taken away... They are homeless children of hunger, most of them turned out of their homes to fend for themselves because the peasants have no bread."

From a letter published in the **Detroit News,** September 2, 1933, we read:

"Our dear native Ukraine is now sad and gloomy, and the life there is hungry and naked... In our village there is complete starvation... We ate up all that could be eaten—cattle, dogs and cats... the people fall like flies in autumn."

Le Matin in Paris on August 30, 1933, published the story of two Americans, natives of Ukraine, returning from a visit of the country of their burth, in such terms that the whole French liberal press was moved to investigate the conditions in Soviet Ukraine.

The New York Times of August 29, 1933, reprinted this same story as sent in by its Paris correspondent. It quoted the "two American citizens" as saying that,

"when they arrived in Kiev they said they were horror stricken by the appearance of the people. Everybody, they said, seemed to be suffering from swollen legs and seemed to be crippled... they found, too, that food and money that they had sent to relatives never had been delivered during the past year."

The Manchester Guardian, of September 13, 1933, printed the report of a fugitive from Soviet Ukraine, who stated that the famine had started in 1932, when the Soviet Government had taken away from the peasants all of the grain.

Richard Wraga in the January 20th, 1933, issue of the Polish paper **"Bund Mlodych"** of Warsaw, reports that 12,000,000 of the population of Soviet Ukraine died of starvation, and that 3,000,000 have been deported. This is the latest and most startling account originating in Poland, the closest neighbor and friend of Soviet Russia.

H. Lang in an article entitled "What I saw and Heard in the Villages of Ukraine," which appeared in December 27th, 1933, issue of the Yiddish New York **"Forwaerts,"** gives a vivid description of the devasted Ukrainian villages ravaged by the famine and the Soviet policy of extermination, and says that all singing among the Ukrainians has ceased and that the beautiful Ukrainian costumes have disappeared. A mute silence reigns now over the now half-depopulated Ukraine. He also corroborates the news that no newspaper correspondents are allowed to visit Ukraine.

Carveth Wells, world traveller and author, in his book "Kapoot" (Robert McBride and Company, New York, 1933), describing his journey through Ukraine, says:

"The extraordinary thing was that the farther we penetrated into Ukraine, which used to be the "Granary of Russia", the less food there was and the more starvation to be seen on every side. Hour after hour the train passed through country that looked very much like North Dakota or Saskatchewan except that it was covered with weeds as far as the eye could see.

"Farm houses were in ruin everywhere, roofs gone, fences broken down, wagons without wheels, farming implements lying about in every stage of "kapootness" while wretched-looking peasants with regs tied around their feet were to be seen wandering about aimlessly and watching the train go by without a smile on their faces... None of us knew what tragedies had been enacted here as a result of trying to force the people to join the collectivized farms... From the train windows, children could be seen eating grass."

At one place at 4:30 A. M. they had to change trains. An excerpt from Mrs. Well's diary describes the following scenes:

"We arrived at the station. My God! what a sight! I shall never forget it. Poverty, filth, disease and hunger everywhere. Women in rags and tatters are lying about in the dust and dirt half asleep with emaciated little babies sucking their empty breasts. I can see one poor woman with four small children. She is nursing all three children while she herself is chewing on a small cucumber. There are pieces of old watermelon rinds on the ground about her. I see a little girl who looks about ten years old to judge from her skinny little body but her face looks like that of a woman thirty years old. She is taking care of a tiny baby whose face is purple with cold. Even I am cold at this hour of the morning. I smiled at the child but she didn't smile back; I'm wondering if she has ever learned to smile."

From these fragmentary reports there appears to be not the slightest doubt as to the existence of a terrible famine in Ukraine under the Soviet oppressive misrule. The only question which is not quite cleared up as yet is the extent of this terrible disaster. And yet, the Government of Soviet Russia, in the face all this overwhelming evidence, has the audacity not only to deny all the reports as well as the declarations of world famous personages and international organizations, including the Council of the League of Nations, but it refuses even to permit the slightest bit of relief to be sent to the starving population from abroad.

In conclussion we wish to call the reader's attention to a most striking description of the conditions in Soviet Ukraine and other starving provinces in the Union of Soviet Socialistic Republics, which was published in the London **"Answers"** of February 24, and March 3, 1934, by Mr. Whiting Williams in his article "My Journey Through Famine-Stricken Russia."

"Mr. Williams", says the editor of the **"Answers,"**—"the first man to travel across the hungry Russian Ukraine since the famine conditions returned in the spring of 1933, is an experienced business man and journalist—and author of many books on working class conditions.

"Before going to look at Soviets Russia's cities and countryside, he had worked as a journeyman labourer in American mines and factories, as a miner in South Wales, and a steel worker in Germany, the Saar Territory, and France. He had, therefore, first-hand knowledge of the conditions of the workers in Europe and in America, when, in 1928, he went to Russia for the first time. Now he has returned to that land in order to discover for himself the truth about the "hunger stories" printed in the world's newspapers during the past year— and in this issue of the **Answers** he sets down, faithfully and without any exaggeration the amazing record of what he saw and heard in that country."

And this record is as follows:

("ANSWERS"—ON THE FAMINE IN UKRAINE)

Famine!

"In a far-off Chinese mission, a doctor, weary of an unavailing fight with death, whispers the word—and the whisper grows into a shout that echoes round the world. And presently the relief ships are racing across the oceans, carrying grain and rice to the coolies whose harvest has failed.

(To be continued)

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ПРОПАҐАНДИ І ФАКТИ.

Кілька минулих неділь багато проповідників займалися в своїх проповідях питанням: який вплив мало відкликання прогибіції. Кілька проповідників роздирали на собі ризи, розглядаючи ці наслідки. Вони впевняли своїх слухачів, що відкликання прогибіції погіршило справу: мовляв, люди почали запиватися гірше, як досі.

Як проповідники рвали собі волосся зприводу людської деморалізації горівкою, „стейтова рада контролі алкогольних напитків" уже розіслала була до підлеглих собі повітових рад квестіонар, у котрому якраз шукалося відповіди на це питання. Всі відповіди майже однакові. Всі підкреслюють, що відкликання прогибіції поправило відносини. Люди пють менше гострих напитків, хоч пють більше пива. Передовсім велику поправу слідно серед молоді. Пропала вже мода носити на клубі фляшку горівки. Не стало „спікізі", підорвано силу бутлеґера, зменшено поліційну „протекцію". Словом, відповіди повітових рад підкреслюють рішучі суспільні, моральні й економічні користи.

Так говорять люди на основі своїх спостережень. Коли проповідники можуть сказати, що ради контролі алкогольними трунками мають якийсь інтерес таке говорити, то ці можуть відповісти, що проповідники, які були за прогибіцію, мають інтерес говорити противне.

ЧОМУ НЕ В ТЕАТРІ?

Коли прогибіція мала такий благородний вплив, то чи тепер дивуватися, що театри домагаються права ставити в себе „бари" та продавати трунки?

Як так далі піде, то незадовго й бібліотеки будуть собі домагатися „бар". І чому ні? Коли „бара" не перешкаджає слухати театральної штуки, то чи може вона перешкаджати читанню книжки?

Коли хтось-там каже, що „бара" в театрі причиниться до відсвіження людей, бо жарти „бартендера" звичайно новіщі як жарти автора в штуці, то чи не здалосяб подібне для відсвіження по прочитанню деяких заплеснілих авторів?

ЧОМУ ЛЮДИ ВІДВІДУЮТЬ ФЛЬОТУ.

Один ґазетний репортер став допитуватися тисячок відвідувачів кораблів воєнної фльоти, що стоїть на ріці Гудсоні в Ню Йорку, пощо вони відвідують кораблі.

Більшість з них сказала, що вони хочуть бачити, наскільки Америка приготована до війни. Вони, видно, заголюкані виглядами війни й приходять на корабель, щоби видом величезної воєнної машини впевнитися, що Америка добре боронена.

Певна річ, що таке оглянення корабля чи цілої фльоти не дасть думаючій людині такого запевнення, але, звичайно, хто розбирає справу розумово? На чуття є спеціяльні чуттєві арґументи.

ЩО ТО ДАЛІ БУДЕ?

Писав один московський кореспондент, думаючи в цей спосіб наївно зловити Американців, що в Росії дуже люблять президента Рузвелта. Щоб не датися перегнати, другий кореспондент запевняє Американців, що в Росії шириться американська національна гра „бейзбол".

Незадовго певно запросять Бей Рута грати на гостиннім виступі на площі перед мавзолеюмом Леніна перед старим знавцем „бейзболу", Сталіном.

З ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

ПІТСБУРҐ, ПА.

Союзовий ювилей.

I.

Ювилейне свято У. Н. Союза відбулося дня 3 червня в Литовській Галі. Свято відкрив п. інж. Вол. Малевич, заступник головного предсідника У. Н. Союза. В своїй бесіді він подав коротку історію кождого відділу, котрий взяв участь в святі.

Така історія є дуже поучаюча, бо в ній мов в зеркалі відбивається життя цілої нашої іміґрації. Бесідник ствердив, що майже кожний відділ був оснований покійними священиками-патріотами, як о.о. Обушкевич, Стефанович і Макар. А перший парох Пітсбурґа, покійний о. Полянський, мав вступне слово при оснуванню нашого Батька Союза. В першім ряді нашого Союза був пітсбурський громадянин, член братства св. Николая, Дмитро Ослицький. З реферату п. Малевича ми дізналися далі, що найстаршим членом в Пітсбурщині є Лев Вах (Вахновський), член від. 53, котрий є 38 літ членом У. Н. Союза. Ми дізнались, що найбільшим відділом є бр. св. Івана Хрестителя, від. 69, найбагатшим є бр. св. Николая, від. 120; найбільше патріотичним є тов. Запорозька Січ, від. 132, а найстаршим бр. св. Николая (тепер тов. ім. Ів. Франка), від. ч. 53.

Вступне слово виголосив о. Теодорович з Мікіспорт, Па. Бесідник представив у коротких словах труднощі перших українських іміґрантів, котрі збудували підвалини нашої організації, виказав великі користи з їх щирих змагань та загрів членів до дальшої безупинної праці і карности в рядах Союза.

Додамо, що о. Теодорович, котрий останніх двацять літ працює на ниві духовний і народній мікіспортської парохії, є старим Союзовцем, щирим українським патріотом та високо ціненим і шанованим своїми й околичними громадянами.

Реферат в справах Союзових виголосив п. Роман Слободян, головний секретар-касієр У. Н. Союза.

Пітсбурщина мала отсе нагоду перший раз побачити цього довголітнього працівника нашої організації. Гром. Слободян покликав присутніх віддати честь основникам У. Н. Союза через повстання з місць, а потім переповів в ясних і приступних словах цілу історію Союза. Показав, як від малого Кирило-Методіївського Братства в Шамокін, Па., він зростав у силу в членстві й майні, як переходив ріжні реформи з вкладками, як змінював платничу систему і які склалися на це причини. Він вияснив, що на початку наші іміґранти, що приїжджали тут у молодім віці і в добрім здоровлю та не думали тут довго оставатись, обезпечувалися лише від випадку, аж доперва коли іміґранти осіли настало, наша орґанізація прибрала форму асекурації.

Бесідник підніс, що наші священики патріоти, що дбали по розвій наших братств, мусіли аж при сповіди, за покуту, приказувати своїм парафіянам вступати в члени Союза.

Дуже гарно змалював гр. Слободян силу орґанізації, порівнуючи незорґанізовану одиницю із слабою мухою, а чоловіка, що стоїть в орґанізації, із роєм пчіл.

Дальше розказав про всі непорозуміння, розколи і лихоліття нашого Батька-Союза, які він мусів перетерпіти. Та сьогодні він є орґанізацією, якою американські Українці можуть сміло гордитися перед цілим світом. Також цифрами та документами доказав, що під цю пору наша орґанізація стоїть на 130-процентовій вартости, а молодечий департмент на 1,000-процентовій вартости. Вкінці звернувся до молоді й вказав їй на важкі труднощі старих основників Союза, та представив обовязок молодого покоління супроти орґанізації своїх батьків, візваши присутніх вписувати молодь і своїх дітей у ряди Союза.

II.

Хор з Норт Сайд, під управою учителя І. Корбецького, відспівав гимн У. Н. Союза і низку українських пісень, як: „Страшний суд", „Ой піду в лободу", „Гей стрільці молодії" і „Ой видно село". Цей хор, що є добре вироблений і складається майже з 50 молодих хлопців і дівчат з принадними й ніжними голосами, зробив під майстерною кермою диріґента приємне враження.

Другий з черги хор, з Ембрідж, відспівав 6 пісень, це є: „Сей день", „Услиши Господи", „Бігло", „Ковалі", „Та орав мужик" і „Коломийки".

Цей хор щойно недавно зорґанізований, але що стоїть під проводом здібного диріґента, колишнього учителя з Пітсбурґа, п. Яґели, вивязався знаменито зі свого завдання.

Скрипкове сольо молодого студента університету, Богдана Яґели, було виконане по майстерськи. Слухачі не могли налюбуватись чудовим звуком мельодії, та плескали, змушуючи молодого скрипака до повного виступу.

Деклямація „До Основяненка", виголошена Михайлом Біликом, заставила до задуми всіх присутніх. Ніхто не вірив, що це деклямує молодий чоловік, роджений і вихований в Америці, та що як такий може так чисто по укрвїнськи і з таким чуттям та зрозумінням, виголосити тяжку Шевченкову поему.

Слухаючи його, приходили ми до висновку, що Україна в Америці — „не вмре, не загине".

По закінченню програми відспівано український і американський гимн, а п. інж. Вол. Малевич подякував усім присутнім за участь в нашім сорок-літнім ювилею.

III.

По концерті була спільна вечеря в ресторані знаного українського громадяника, п. Кравця.

Тостместром був о. В. Козоріз, котрий в гарній бесіді підніс заслуги Союза, от хочби через фонд просвітний, і тішився, що Союз своїми стипендіями помагав виховати кадри української молоді, та взивав, щоби ще більше поширити ту Союзову ділянку.

Голос забирали: о. Теодорович, адвокат В. Онишків, бувший предсідник „Народньої Помочі" Петро Кудла, Фред Сенко, Д. Василик, Ів. Корбецький, С. Яґело, П. Бекеш, Ф. Янковський, М. Сарахман, Д. Сова, Г. Куницький, А. Федьків, П. Левицький, Роман Брановський, Роман Слободян і інші.

Гості бавились до пізної ночі та розійшлося з милими спогадами.

IV.

Це були високі і будуючі хвилі, звязані з ювилеєм У. Н. Союза в Пітсбурщині. Та треба також згадати і відемні сторони колись славного Пітсбурґа.

Приїхавши з околиці, кождий старався застати галю виповнену по береги, бо це свято раз на сорок літ. Крім того аранжери дали вступ вільний й уладили знамениту програму з запрошеними хорами, та запросили бесідника з головної канцелярії. Кождий розчарувався, побачивши на галі пятьсот людей. Присутні на галі це були майже члени і гості з околиці, — а членів з самого Пітсбурґа не було навіть одної третини. Прийшли члени і гості з Монесен, з Арнолд, з Емрідж, з Сліквил, з Мікіспорт, а з нашого славного Пітсбурґа мало хто.

Приїхали священики з околиці, щоби віддати поклін і честь хоч тіням священиків — своїх попередників-основників Союза, але пітсбурського не було. Покійний о. Обушкевич заснував перше братство в Пітсбурщині, а то бр. св. о. Николая в Пітсбурґу, котре дало почин до оснування теперішньої церкви св. Івана Хрестителя на С. С.; покійний о. Полянський мав вступне слово при оснуванню нашої орґанізації сорок літ тому, покійний о. Стефанович довголітній парох Пітсбурґа, був головним керманичем і секретарем Союза, а тепер? Чи не сумно?

Чомуж так? Погляньмо в минуле. Чи о. Стефанович не пішов в низи і не здобув їх серця і душі? Не гордив він ніким. Ще сьогодні, по 24 роках від його смерти, згадують покійного й жалують за ним. А по його смерти складали всі на фонд його імени.

Фонд о. Миколи Стефановича, був ухвалений дня 25 червня 1911, на всенароднім вічу в Пітсбурґу, Па., і мав бути ужитий на приватні гімназії в Галичині, але досі не зістав на ті цілі висланий.

Молодіжи на галі було мало. Зачуваємо, що школа танків Авраменка під проводом місцевого інструктора зробила собі на цей день і час пікнік десь за містом. Чомуж це так? Таж Союз все відносився дуже прихильно до шкіл національного танку, а крім того це свято влаштовувалося в першій мірі для нашої молоді.

Свято відбулося в Литовській Галі. Галя прекрасна. Аж жаль збирає, що наші Пітсбурщани не мають подібного свого Народнього Дому.

Колись був і в Пітсбурґу якийсь Народній Дім, але його запропащено. Колись у Пітсбурґу був славний на цілу Америку хор, а тепер всюди самолівкою тягнуть. Доброго матеріялу є багато, але бракує якогось цементу й одного доброго працівника, що знав би той цемент зробити.

Отсі думки насуваються мені, коли приходиться писати про 40-літній ювилей У. Н. Союза. Виходить, що ми в Пітсбурщині, в порівнанню з Союзовими піонірами, які колись між нами тут жили і працювали, стали прямо гнилою колодою. Пропав той живий дух, яким колись славилася Пітсбурщина. А це повинно заставити нас усіх до глибшої задуми. Наші піоніри з гробів кличуть до нас, щоби вже раз встати з просоння, піднятися, подати собі руки і піднести Пітсбурщину на давнє славне місце, яке вона мала в життю української іміґрації в Америці. А ту працю можна легко виконати, стоячи під прапором У. Н. Союза, змагаючи до обєднання наших сил, ідучи вкупі в народній роботі з цілою Америкою. Якщо ті думки знайдуть серед нас зрозуміння, то буде тоді дійсна користь з ювилею У. Н. Союза: тоді оживе добра слава, слава пітсбурської України.

П. Ш.

Дочка жалується батькови: Тату, той студент із протилежної камениці кидає мені крізь вікно поцілунки.

Батько: Відкинь їх йому та не перешкаджай мені!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПАЦИФІЗМ І УКРАЇНЦІ.

Читаємо й чуємо багато про пацифізм. Річ ясна, що ніхто не може мати нічого проти цього, щоби народи перестали війну та вирішували непорозуміння в інший спосіб ніж при допомозі гармат і трійливих газів. Та приглянувшися тому ближче, ми бачимо, що за гарною пропаґандою криється для таких поневолених народів ніщо інше, а тільки національна смерть. Між пацифістами бачимо тепер Москву на першім місці, За нею прете теж Польща. А далі всі держави, що понагарбували чужого добра, що гнетуть чужі народи. Такі пацифістичні ідеї тільки ослаблюють боєвого духа поневолених, і тому для них не повинно бути місця серед українського народу. Навпаки, ми мусимо й повинні проповідувати, що поки український нарід не зістане вільним і не матиме своєї держави, він завжди буде загрозою світового мира.

П. С.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ.

Ювилейне свято Союзового Братства.

Дня 30-го травня б. р. Бр. св. Івана Хрестителя, відділ 270 У. Н. Союза, святкувало 23-літню річницю свого існування. Свято розпочалося богослуженням і панахидою по померших членах, котре відслужив о. Марків при співучасти хору імени Лисенка. На відправі явились майже всі члени Братства. Опісля члени Братства зібрались в Українськім Народнім Домі, при 181-183 Фліт вул., на перекуску. Як водиться при таких нагодах, були там промови старих і нових урядників. Гром. І. Смеречанський, як перший предсідник і гром. Василь Гіль розповідали історію заснування Братства. Теперішній предсідник, гром. С. Гладкий, та члени Михайло Косоноцький, Михайло Баран і інші говорили про теперішню діяльність, заохочуючи до витревалости і приєднування нових членів, як також до дальшої кооперації з головним урядом У. Н. Союза. Беседи всіх промовців були навіяні скромністю, бо скромним і примірним є ціле Братство Івана Хрестителя. Потім забрав слово підписаний, запрошений як гість, висказуючи своє щире признання за дотеперішню діяльність і досягнення Братства. Годі тут вичисляти всі заслуги Братства. Але гріхом було би поминути будову Українського Народного Дому при 181-183 Фліт ул., де нині концентрується і кипить життя цілої громади в Джерзи Сіті. Головно завдяки тому Братству наша громада може повеличатись такою святинею, якою є наш Український Народний Дім.

По скінченню промов Михайло Косоноцький завізвав присутніх, щоби при добрій перекусці і склянці пива не забувати за визвольну боротьбу України. Негайно пущено в рух капелюхи і зібрано на ту ціль 25 долярів.

Жертви зложили по $1: Стефан Гладкий, Михайло Баран, Михайло Косоноцький, Василь Малиняк, Антін Теню̆х, Максим Стегницький, Теодор Гіль, Осип Логин, Олекса Яцків, Петро Світницький, Іван Смеречанський, Андрій Ґела, Стефан Кіцей, Микола Заяць, Семко Сайчук, Стефан Кот, Ів. Миць, Семен Венґер, Микола Пігура; по 50 ц.| Семен Мисак, Яків Сай, Онуфрій Колісник, Марія Баран, Семко Ленчук; Семен Лисак 45 ц. Дрібними датками $3.05, — Разом $25.00.

Осип Логин.

РАНІШНЯ МОЛИТВА УКРАЇНСЬКОГО ШКОЛЯРИКА.

Дяка Тобі, Боже, що дозволив встати
І у щастю й здоровлю сонічка діждати.
Я хочу всю днину лиш добре робити,
Ані словом, ані ділом кого образити.
Татови тай мамі дай здоровля й сили,
Щоб вони в добрі й щастю много літ прожили.
Благаю за нарід, за Вкраїну молю,
Зішли, Боже, Ти Їй щастя, дай Їй кращу долю.

Довільно переробив з „Двіночка" **И. Буката.**

ВИХРЕСТИЛАСЯ, ЩОБИ ВИЙТИ ЗАМУЖ ЗА КОХАНОГО.

З Немирова втекла з батьківського дому. Жидівка Хана Каліхман, щоби вийти замуж за Українця Миколу Голіяна. Як виходить зі слідства, Каліхманівна приїхала до Львова, де вихрестилася й перебуває тепер в одному гр.-кат. монастирі. Поліція переслухала Голіяна і Каліхманівну, які заявили, що небаром подружаться. Зчерги поліція звернулася до Каліхманівни з запитом — чи хоче повернутись до батьківського дому, а коли ця заявила рішучо, що не вернеться й що добровільно змінила віроісповідання, поліція відмовила дальшої інтервенції батькам молодої неофітки.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

БРІДЖПОРТ, ПА.

На Рідну Школу.

Ще в лютім вислано до Обеднання $12 для Рідної Школи. Збірка походила з коляди. Жертвували по $1: Ю. Кушнір, Й. Муц, Л. Сарабун, І. Кушнір, І. Шаравара, Й. Муц, Л. Сарабун, І. Довгань, Ф. Терлецький, М. Вовк, С. Волошин; по 50 цнт.: І. Клюс, І. Буката, Марія Савчин, Ќ. Білик, К. Муштук; по 25 цнт.: М. Козак, Й. Бабій, І. Хома, Г. Ющак, Л. Чачка, М. Паньчак. Разом $12.

Колядник.

—o—

БЕЙОН, Н. ДЖ.

На інвалідів.

З нагоди Зелених Свят наше жіноцтво влаштувало забаву в ґалі Українського Народнього Дому. При тій нагоді не забули також і за Рідний Край. На зазив гром. С. Хандоги присутні зложили на поміч нашим інвалідам $10, які переслано до Обеднання. Жертвували по $1: П. Кудрик, Л. Бачинський, О. Ковальський, В. Федорик, С. Хандога; по 50 ц.: К. Гриник, С. Готра, А. Бесараб, І. Довгань; по 40 ц.: А. Бирич; по 25 ц.: Н. Гіль, А. Перетятко, Ф. Польовий, П. Харів, М. Панас, І. Курило, С. Кибало, М. Кобилинський. Дрібними датками 60 ц. — Разом $10.

—:—

ГЕМТРЕМК, МІШ.

На допомогу матерям героїв.

Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94 У. Н. Союза, ухвалило на зборах призначити для матерей по бл. п. Біласі й Данилишинові з народнього податку $20, крім того зложили добровільні жертви: Кароліна Стельмах $2.25; О. Пазарин $2; І. Курчак $1; П. Турецький 75 ц.; Й. Колодницький 75 ц.; по 50 ц.: П. Войтович, Й. Кульчицький, І. Заблоцький, М. Кулинич, Варвара Шеремета; по 25 ц.: С. Шуммах, А. Патра, М. Бабій, В. Маркович, І. Гришко. — Разом $10.50, а разом з народнім податком $30.50.

Гроші вислано до краю через Обеднання.

Уряд від. 94 У. Н. Союза.

ЕЛМВУД ПАРК, ІЛЛ.

На політичних вязнів.

На забаві, влаштованій з нагоди трицятьлітнього подружжя в громадян Бандур з Елмвуд Парк, Ілл., чесні гості зложили на українських політичних вязнів в польських тюрмах $5.67.

Збіркою занявся гром. М. Риза, а зібрані гроші переслав до краю через Обеднання.

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ ПІСНІ

які опрацював і видав

М. О. ГАЙВОРОНСЬКИЙ

на мішаний хор.

1. Живи, Україно.
2. Невістонька, пісня з Полісся.
3. Вербож моя, пісня з Полісся.
4. Одкаль соненько сходило, пісня з Лемківщини.
5. Моя мила, пісня з Лемківщини.

Повищих 5 пісень продаємо за $1.00.

6. Коляда, Гуцульське Різдво.
7. Пльис, Гуцульське Різдво.
8. Кругльик, Гуцульське Різдво.
9. Щедрівка, Гуцульське Різдво.

Повищі 4 пісні продаємо за $1.00.

Всі повищі пісні можна одержати в книгарні „Свободи". Висилаємо тільки по одержанню належитости.

"SVOBODA,"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

КНИЖКИ ДЛЯ МОЛОДІ, ЯКІ ТІЛЬКИ ЩО ОДЕРЖАНО З КРАЮ.

ДИКІ ЗВІРІ. Оповідання про їх життя-буття. Написав А. Гайльборн, переклали на українську мову М. Лотоцький і М. Кокольський $1.50

ҐУЛІВЕР. Джонатан Свіфт. З багатими ілюстраціями. За англійським оригіналом для українських дітей зладив Ю. Шрумеляк — 1.25
Зміст: Ґулівер у ліліпутів. Ґулівер у велитнів. Ґулівер у лапутів. Ґулівер у гиржунів.

ЖИТТЯ ПЕРВІСНОГО ЧОЛОВІКА ТА СУЧАСНИХ ДИКУНІВ. В. Лункевич, Переклав Мих. Лотоцький. Багато ілюстрацій. Оправлена .75

ЗОРЯНИЙ ХЛОПЧИНА. Оскар Уайльд. Переклав з англійської мови М. Лотоцький. Образки Віктора Цимбала. Оправлена — .85

ПРИГОДИ ЛИСА-МИКИТИ з 30 образками. А. Лотоцький. Оправлена .60

МАЛИЙ ЛЬОРД (Малий Льорд Фонтлерой). Повість для молодіжи. Ф. Г. Бернет. Переклала В. Літинська. Ілюстрації А. Жмуди. Опр. 1.00

МАЛ' ГЕРОЇ. Картини з життя дітей. З творів Е. Аміціса та І. Педерцані на українську мову переклав А. Лотоцький. Багато ілюстрацій. Оправлена — .85

МОЇ ЗНАКОМІ. Нариси з життя звірів, які я знав. Ернест Сетон Томпсон. Із 148 образками і портретом автора. На українську мову переклала Софія Куликівна. Оправлена — 1.10

МОЛОДІСТЬ СЛАВНИХ ЛЮДЕЙ. Евген Мілер. Переклала з французького Валентина Завадська. Багато ілюстрацій. Оправлена 1.15

ПОКОТИГОРОШОК. Казка на основі народніх мотивів. А. Лотоцький. Образки Юрія Вовка. Оправлена — .45

Замовлення разом з належитістю слати на адресу:

"SVOBODA,"

81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

КЛІВЛЕНД, О.

Патріотичне Свячене.

Заходом Сестрицтв „Неустаючої Помочі" і „Пречистої Діви Марії" влаштовано дня 15. квітня в ґалі укр. грекокат. церкви „Спільне Свячене". Гостину відкрив о. В. Меренків, а потім співав новозорганізований хор тутешньої молоді під проводом дякоучителя Антона Коґута. Про справи парохії говорили громадяни: Н. Пелехатий, П. Липин, Д. Шмагала, М. Притуляк. Про 40-літній ювилей У. Н. Союза говорив гром. М. Бусько. Далі промавляла гром. Марія Олексин, предсідниця сестр. „Неустаючої Помочі". Розповідала широко й дуже цікаво про свій побут у краю, про терпіння і нужду наших братів та знущання катів українського народу. Бесідниця підкреслила, що в таких важних часах нам, Українцям в Америці, не можна ділитися на партії й гуртки і взаїмно себе поборювати, а треба йти зорганізовано, одною сильною лавою. Партійна дурійка мусить скінчитись. Інакше вороги далі будуть нас гнобити. Нам треба виповісти ворогам боротьбу на життя і смерть і готовитися до цеї боротьби, до революції.

Далі забрав слово гром. Михайло Ярош, організатор ОДВУ, від. 8 в Клівленді. Він звернув увагу на те, чому нашим братствам, сестрицтвам і товариствам так важко притягнути до себе молодь. Діється це тому, що ми не вміємо підійти до душі молоді. Самі старші є причиною того, що молодь не зорганізувалася, бо вони ще своїми сварками розганяли ту молодь, яка приступала до наших організацій. І тому ми втратили багато нашої молоді, яка розбилася по чужинецьких клюбах. Але тепер маємо організацію, до якої молодь приступає. Є нею ОДВУ. І якщо притягнемо молодь до цеї організації, то вратуємо її національне українське обличе.

Потім пані Олексин візвала до збірки на допомогу визвольної боротьбі. Збіркою занялися членкиці згаданих Сестрицтв. Зібрано $40.36, які вислано до краю через Обеднання. Свято закінчено відспіванням „Ще не вмерла Україна".

По $1 зложили: М. Олексин, М. Колодій, І. Чубінський, М. Бурко, Д. Шмагала, П. Головчак, Г. Коваль, С. Палівода, Н. Страп, О. Качмарик, Бойд, Щопко, Котович, Коваль, Брикайло, І. Коґут, І. Бурян, Д. Дорош; по 50 ц.: Барнер, Н. Мовчко, І. Любінський, Оліяр, А. Кіх. — Разом $21.50, а дрібними $18.86. — Разом $40.36.

П. Липин.

Осип Костаревич.

ЗА СОЛОМУ

(З талергофських оповідань).

Перша десятка бараків стояла вже готова. Діраві стіни з дощок і дах з папи. В нутрі на голій землі клітки з дручків. Два ряди довгих, понурих, деревяних кітяків.

Був грудень і б брали морози. Головною брамою входив свіжий транспорт. Двохсотна мішана юрба. Старі, молоді, жінки, діти. На високих зчорнілих лицях холодна резиґнація.

Що буде, то буде, може вреши хвилину спічнуть, огріються. Там — за ґанґарами, в шатрах немилосердна студінь. Ніч і день мусіли бігати, крутитися, змагатися з морозом, що ломив кости. Збиралися гуртками і власним диханням грілись. Не знали, що то сон. Завивалися в коци і безнастанно міряли кроками довгі шатра. В день клуби пари, а з полотняного даху ледові каплі. Вчора винесли двох „під сосни", а сьогодні ранком аж сім нараз. Тож цікаво гляділи на бараки, бо зачували, що в кожному є дві залізні печі.

Проходили чвірками крізь браму. На самім кінці Грицько Бурук провадив під паху свого сімдесять-літнього батька. Той ледви ногами посував. Звисився старечим тілом на рамя сина і щось півголосом не то шептав, не то стогнав. Часом біль скручував йому лице і на довгу бороду, що вспіла вже посивіти, капали сльози.

— Ще хвильку, татуню, кріпіться, ми вже в бараках — потішав Грицько.

— Для мене, сину, барак у сирій землі — зітхнув старий. — Затягнули, людоїди вж тут мої старі кости. Думав лежати в своїх Вербівцях біля небіжки... Ти молодий, може...

— Мовчати! — крикнув конвоєнт...

Старий Бурук тільки губами порушав; голосу вже не було чути. Обох з сином приділено до пятого бараку.

Грицько кинув оком по цілім бараку і зуби затиснув. Ні дрібки соломи: гола, чорна земля. Деж тут хорого положити? Підвів батька під стіну. Оперлись оба і важко дихали. Старий заплющив очі, а Грицько заломив руки, аж пальці затріщали.

Його молода кров кипіла, душа бунтувалась, а розум чув безсильність. Хотів зірватися, бити, ломати, торощити. Ох! Вирвати кріс вартовому, кинутися на пузатих швабів і колоти, колоти.

В тім крикнув хтось, що за бараками роздають солому. Грицько вибіг перший з бараку, за ним скочили інші.

За бараками стояли два вози з соломою. Юрба людей кинулася до возів, але шість жовнірів крісами відсунули всіх назад. Юрба захвилювала. Ті, що стояли позаду, пхали вперед, передні стримували плечима натиск. Годі було! Як тільки хтось поступив кроком, вояки били прикладами, де попало.

З юрби пропхався малий хлопчина, літ дванацять, і станув біля Грицька.

— Дайте, пане, соломи, дайте — став просити, плачучи. Там матуся в бараку хорі, дайте, пане, позвольте, я візьму тільки так трішечки, от так-о — і простягнув руки. В цій хвили жовнір, що з дитини ворожо підсміхався, вдарив цілою силою прикладом кріса у груди хлопця. З уст бризнула кров...

— А-а-а... мов ошалілий гукнув Грицько. Одним скоком станув при жовнірі і вихопив йому з рук кріса. Очі гляділи дивно, лице палило. Завагався одну мить. Нагло два сильні пекучі удари в плечі і Грицько гримнув на землю... „Тату... тату"...

Два штики прокололи його наскрізь.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Не пригорнула Грицька рідна лемківська земля; остався під соснами в талергофській долині.

Мати: Володку, йди подивися, чи тато в коршмі.
Синок за хвилину прибіг задиханий:
— Мамо, я дивився, та там тата нема.
Мати (цікаво): — А дивився ти також під стіл?

—o—

— Пані, весна мене дуже хвилює.
— То аж тепер у червні кажете це?!

ЯЗВА ІДОВИТИХ ПАВУКІВ НАПАЛА НА МІСТО.

На місто Автофаґасте в Чілі напала велика скількість їдовитих павуків, що викликали між мешканцями велику паніку. Павуки нападають нахабно на людей і кусають їх, запускаючи їм у тіло дуже сильну їдь. Мешканці повтікали з домів і розтаборилися за містом під голим небом. Двацять девять осіб, яких покусали павуки, догибають у лічниці. Досі не бачив ще ніхто таких великих їдовитих павуків. Окрема лікарська комісія поїхала до уряду в Сантіяґо, де заявили, що вони безсильні боротися з тією язвою. Уряд обіцяв, що ціле місто дезінфекціонуватиме ґазами і таким чином вигубить язву їдовитих павуків.

—o—

ВІЙТ-ДЕФРАВДАНТ ПЕРЕД СУДОМ.

Перед окружним судом у Львові відбулася розправа проти 43-літнього війта Б. Кшешковського з Білої, пов. Рава Руська, обвинуваченого в дефравдації грошей, які селяни зложили в громадськім уряді на П.З.У.В. Загалом здефравдував Кшешковський 1,130 зл. У висліді розправи засуджено війта-дефравданта на півтора року вязниці.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (5)

Держачи свою сміливу голову високо вгору, Тарзан перейшов поріг та ввійшов у кімнату, котра мала найдорожчі спомини його життя.

На його лиці не видно було переміни настрою. Воно далі лишилося насупленим і суворим, як він перейшов поріг та станув перед крісло і бездушною постатю, що лежала долі лицем на ньому.

Ні одна сльоза не впала з з лиця Тарзана, як він дивився на спокійні, мовчаливі риси облича, котре йому було таке дороге, коли воно було ще момодістю й надією. Довго він так стояв і дивився на тіло, спалене до непізнання.

Потім він схилився і підняв її на руки. Опісля обернув тіло довкола й побачив, яка страшна була її смерть. Тарзан попав у такий страшний смуток, якого рівного він ще не знав. Рівночасно з тим його схопила страшенна ненависть.